

Kasvun ja oppimisen lautakunta 29.10.2025

Lausunto valtuustoaloitteeseen maksuttomista menkoista Espoossa

Valmistelijat / lisätiedot:
Kaarnalehto Annika
Lakovaara Leena
Kambouris Veera
etunimi.sukunimi@espoo.fi
Puhelinnumero 09 816 21

Päätösehdotus

Esittelijä
Kasvun ja oppimisen toimialajohtaja Narvo-Akkola Merja

Kasvun ja oppimisen lautakunta antaa selostusosan mukaisen lausunnon valtuutettu Ella Immosen ja Maria Saidan sekä 34 muun kaupunginvaltuutetun 9.6.2025 jättämään valtuustoaloitteeseen, jossa esitetään, että kaupunki selvittää maksuttomien menkojen nykytilanteen Espoossa sote-uudistuksen jälkeen ja selvittää mahdollisuutta maksuttomien kuukautistutotteiden jakamiseen kaikille tarvitseville oppilaille kouluissa, erityisesti vähävaraisille nuorille.

Käsittely

Päätös

Selostus

Lausunto on valmisteltu Kasvun ja oppimisen toimialan esikunnan hallinto ja kehittäminen -yksikön sekä suomenkielisen perusopetuksen toimesta. Lausunto käsitellään kasvun ja oppimisen lautakunnassa 29.10.2025 ja Nämnden Svenska rum -lautakunnassa 30.10.2025.

Espoon nuorisovaltuusto antoi lausunnon valtuustoaloitteeseen lokakuussa 2025. Nuorisovaltuusto tukee aloitetta "valtuustoaloite maksuttomista menkoista". (Nuorisovaltuuston lausunto on kokonaisuudessaan oheismateriaalina.)

Kuukautiset alkavat Suomessa tytöillä keskimäärin 13-vuotiaana. Espoossa opiskelee yläkouluissa noin 5692 tyttöä (suomenkielinen ja ruotsinkielinen perusopetus). Lukioissa opiskelee 4031 tyttöä, ja Omniassa Espoon toimipisteissä v. 1996 tai myöhemmin syntyneitä tyttöjä 3600. Vähävaraisia lapsia ja nuoria löytyy sekä perusopetuksesta, lukiokoulutuksesta, ammatillisesta koulutuksesta sekä koulutuksen ulkopuolelta. Suojien jakamisen kohdentaminen kouluilla tai oppilaitoksissa pelkästään vähävaraisiin ei ole käytännössä mahdollista.

Maksuttomat menkat-kokeilu on tehty myös Helsingissä v. 2022 syksyllä 3 kk ajan 4 oppilaitoksessa, mutta kokeilun jälkeen toimintaa ei jatkettu. Vantaalla valtuustoaloite hylättiin vuonna 2021 vedoten mm. lakiin toimeentulotuesta (1997/1412):

”Toimeentulotuen avulla turvataan henkilön ja perheen ihmisarvoisen elämän kannalta vähintään välttämätön toimeentulo (1§). Lisäksi laissa määritellään, mitä toimeentulotuen perusosalla katettaviin menoihin kuuluu. Näihin menoihin kuuluvat muun muassa ravintomenot, vaatemenot, vähäiset terveydenhuoltomenot sekä henkilökohtaisesta puhtaudesta aiheutuvat menot (7§). Henkilökohtaisesta puhtaudesta aiheutuviin menoihin voidaan katsoa lukeutuvan myös tyttöjen ja naisten kuukautissuojat, kuten voidaan myös lukea poikien ja miesten parranajovälineet tai muut henkilökohtaiset menot. Näin ollen Kela huomioi jo toimeentulon perusosassa myös kuukautisiin liittyvät menot, eikä niihin liittyviä kustannuksia korvata esimerkiksi kunnan palvelujen myöntämistä sosiaalieduista.”

Hämeenlinnassa aloitettiin syksyllä 2025 kaksivuotinen kokeilu, jossa kuukautissiteitä ja tamponeja on jaettu kaikkiin Hämeenlinnan yläkouluihin (7 kpl) tyttöjen vessakoppeihin, jonne asennettiin jakelulaatikoita 2-6 / koulu. Kuukautissiteet maksavat 9 senttiä/ kpl ja tamponit 26 senttiä/ kpl, ja niitä on laskettu kuluvan 15 kpl/ tyttö/ kk. Yläkouluissa tyttöjä on 1050 hlöä, ja kokeilu tulee maksamaan n. 26 000 €/ lukukausi (siteet (60%), tamponit (40%) ja laatikot vessoissa).

Lukuvuoden kustannukset (laskettuna Hämeenlinnan kulujen mukaan) Espoon yläkoulujen osalta olisivat noin 130 000 €. Jos myös lukioissa opiskeleville tarjotaan kuukautist tuotteita, kustannuksia tulisi lisää noin 104 000 €, ja Espoon Omnian toimipisteissä noin 91 000 €.

Kuukautisköyhyyden ehkäisy edellyttää kokonaisvaltaisia yhteiskunnallisia toimenpiteitä. Keskeisiä keinoja ovat sosiaaliturvan vahvistaminen sekä palveluiden saavutettavuuden parantaminen, jotta kaikilla olisi yhdenvertaiset mahdollisuudet hankkia kuukautist tuotteita riippumatta taloudellisesta asemasta.

Ilmaisten kuukautist tuotteiden saatavuuden ei tulisi rajoittua pelkästään kouluihin ja oppilaitoksiin. Tällainen rajausta saattaisi jättää osan kuukautisköyhyydestä kärsivistä yksilöistä jakelun ulkopuolelle. Kansainväliset esimerkit, kuten Skotlannin toimintamalli, osoittavat, että valtakunnallisesti toteutettu ja keskitetty jakelu esimerkiksi apteekkien kautta voi olla toimiva ja oikeudenmukainen ratkaisu.

Valtakunnallinen malli, jossa jakelu toteutetaan apteekkien tai hyvinvointialueiden toimipisteiden kautta, olisi hallinnollisesti selkeämpi, kustannustehokkaampi ja sosiaalisesti oikeudenmukaisempi. Tällainen ratkaisu tukisi paremmin yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa sekä vastaisi kuukautisköyhyyden ehkäisyn laajempia yhteiskunnallisia tavoitteita.

On myös huomioitava, että kuukautist tuotteiden hankintaan, varastointiin ja jakeluun vaadittavat tehtävät eivät kuulu koulujen tai oppilaitosten ydintoimintoihin. Näiden tehtävien siirtäminen oppilaitoksille edellyttäisi merkittävää resursointia ja tilajärjestelyjä.

Kaikissa Espoon kouluissa ja oppilaitoksissa on Länsi-Uudenmaan hyvinvointialueen mukaan jaossa kuukautissiteitä koulu- ja opiskeluterveydenhoitajien huoneen läheisyydessä olevassa WC:ssä, ja niitä saa myös pyydettäessä terveydenhoitajalta. Tästä varmistetaan tiedonkulku opettajille ja oppilaille. Tarkistamme myös, että tämä tapa toimia todellakin koskee jokaista koulua ja oppilaitosta Espoossa.

Päätöshistoria

Liitteet

Oheismateriaali

- Valtuustoaloite maksuttomista menkoista Espoossa, Immonen Ella ja Saita Maria + 34 kaupunginvaltuutettua
- Nuorisovaltuuston lausunto valtuustoaloitteeseen maksuttomista menkoista

Tiedoksi